

PM 2012: RI (Dnr 001-2350/2011)

Olagligt statsstöd (SOU 2011:69)

Remiss från Näringsdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Som svar på remissen "Olagligt statsstöd" (SOU 2011:69) hänvisas till vad som sagts i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Betänkandet "Olagligt statsstöd" har remitterats till staden för yttrande. I betänkandet föreslås att en ny lag införs om tillämpningen av EU:s statsstödsregler. Lagen innehåller bland annat regler om stödgivares och stödmottagares skyldigheter avseende återkrav och återbetalning samt rättegångsbestämmelser. Kraven på revisorsintyg föreslås inte ändras i den så kallade transparenslagen, men ett tillägg görs om att revisorsgranskningen ska ske översiktligt. Inte heller föreslås något generellt undantag från den kommunala självkostnadsprincipen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till förslaget men förordar att dubbla processvägar bör uteslutas när det gäller överprövning av statsstödsfrågor. Kontoret instämmer i att det inte bör finnas en tillsynsmyndighet för lagens efterlevnad men anser att en central informationsfunktion för statsstödsfrågor borde inrättas vid någon statlig myndighet. Därutöver anser stadsledningskontoret att självkostnadsprincipen bör utredas med ett bredare perspektiv.

Mina synpunkter

Jag välkomnar en ny lag om tillämpningen av Europeiska unionens statsstödsregler, vilket i princip innebär att gällande rätt konkretiseras i en ny svensk lag. Konkurrens på lika villkor är en av byggstenarna i ett demokratiskt samhälle och av oerhörd vikt för den ekonomiska tillväxten.

Självkostnadsprincipen har många gånger diskuterats och ifrågasatts ur ett konkurrensrättsligt perspektiv. Jag instämmer med stadsledningskontoret om att självkostnadsprincipen bör utredas med ett bredare perspektiv.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Olagligt statsstöd” (SOU 2011:69) hänvisas till vad som sagts i denna promemoria.

Stockholm den 25 januari 2012

STEN NORDIN

Bilaga

Sammanfattning av Statsstödsberedningens betänkande – SOU 2011:69

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

ÄRENDET

Utredningen har haft i uppdrag att se över de svenska reglerna på statsstödsområdet samt reglerna om revisorsintyg (transparenslagen) och om den kommunala självkostnadsprincipen.

Enligt EUF-fördraget (fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt) är statligt stöd som huvudregel förbjudet. Med statligt stöd avses stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, som hotar att snedvrider konkurrensen genom att gynna vissa företag och som påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Statligt stöd avser inte endast stöd som ges av staten, utan även kommuner, landsting och offentligt ägda bolag kan lämna statligt stöd. Förutom direkta bidrag kan också andra åtgärder som gynnar vissa företag ekonomiskt, t.ex. skattelättnader, försäljningar under marknadspris och borgensåtaganden utan någon marknadsmässig borgensavgift utgöra statsstöd. Statligt stöd får inte lämnas om det inte först har godkänts av kommissionen, det s.k. genomförandeförbudet. Medlemsstaterna är skyldiga att kräva tillbaka stöd som lämnats utan kommissionens godkännande och stödmottagaren är skyldig att betala tillbaka stödet jämte ränta. Genomförandeförbudet anses ha direkt effekt vilket innebär att det kan återopas inför nationella domstolar.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 29 december 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Statsstöd

Det åligger medlemsstaterna att säkerställa ett effektivt domstolsskydd för enskildas rättigheter enligt unionsrätten. Genomförandeförbudet är direkt tillämpligt och det föreligger därför inget krav att särskilt lagstifta om det i Sverige, men inget hindrar heller att nationella bestämmelser införs. De svenska författningar som tidigare antagits i syfte att uppfylla EUF-fördragets krav på statsstödsområdet är lagen om tillämpningen av EU:s statsstödsregler och förordningen om statligt stöd till näringslivet. Utredningen föreslår att den hittills gällande lagen upphävs och ersätts med en ny lag om tillämpningen av Europeiska unionens statsstödsregler. Lagförslaget innebär i princip en kodifiering av vad som redan gäller enligt EU-rätten. Lagförslaget innehåller bl a följande.

Det införs bestämmelser om att rätt till statligt stöd inte kan göras gällande i strid med genomförandeförbudet. Den som har tagit emot olagligt stöd ska betala tillbaka stödet (om inte återbetalning kan underlätas enligt EU-rätten, något som utrymmet är mycket begränsat för). Vid återbetalning ska ränta på stödbeloppet utgå och vissa regler om preskriptionsavbrott införs. Den som har lämnat olagligt stöd ska återkräva stödet (om inte återkrav kan underlätas enligt EU-rätten). Skadeståndsregler och processuella regler införs där tredje man ges rätt att föra talan om förbud att lämna olagligt stöd samt om skyldighet att betala tillbaka olagligt stöd. Talan ska som huvudregel väckas vid Stockholms tingsrätt. Det föreslås inte att någon myndighet ges i uppdrag att utöva tillsyn över hur EUF-fördragets statsstödsregler efterlevs i Sverige. Möjligheterna att överklaga kommunala beslut enligt förvaltningslagen och kommunallagen föreslås inte ändras.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till utredningens förslag. Lagförslaget innebär i

princip att gällande rätt lagfästs i en ny svensk lag. Härigenom blir det tydligare vad som gäller för stöd i strid med genomförandeförbudet. Stadsledningskontoret vill dock göra några noteringar enligt nedan.

Den möjlighet som finns för kommunmedlemmar att överklaga kommunala beslut genom laglighetsprövning enligt kommunallagen föreslås inte ändras. Rimligheten med de dubbla processvägar som därmed föreligger vid utredningens förslag om talan vid Stockholms tingsrätt kan ifrågasättas enligt stadsledningskontoret. De konsekvenser som kan uppstå illustreras genom de möjligheter som redan nu finns med både laglighetsprövning och EU-rättslig prövning. Detta har sedan utredningen lämnade sitt betänkande tydliggjorts i det sk Årefallet, som omnämns i utredningen. Där fann dåvarande länsrätten i ett laglighetsprövningsmål att en kommunal fastighetsförsäljning varit tillåtlig. Affären anmäldes även till EU-kommissionen som efter länsrättens avgörande fann att överlåtelsen inneburit otillåtet statsstöd. Länsrättens dom överklagades, varvid kammarrätten mot bakgrund av kommissionens beslut fann att det kommunala beslutet varit olagligt p g a statsstöd och bl a därför upphävde beslutet. Kommissionens beslut överklagades till tribunalen som i december 2011 meddelade dom där kommissionens beslut upphävdes då tribunalen inte fann otillåtet statsstöd föreligga. Kammarrättens dom hade då vunnit laga kraft. De parallella processerna kom alltså till olika slut i det fallet. I viss lagstiftning har dubbla processvägar uteslutits, i exempelvis lagen om offentlig upphandling har möjligheten till laglighetsprövning uttryckligen undantagits och överprövning kan endast ske enligt den lagen. Stadsledningskontoret förordar att en liknande lösning väljs när det gäller överprövning av statsstödsfrågor. Det ska också noteras att möjligheten att överklaga genom laglighetsprövning endast gäller vid kommunala beslut. Om möjligheten till laglighetsprövning av kommunala besluts förenlighet med genomförandeförbudet tas bort kommer alla stödåtgärder prövas lika oberoende av givare.

Talerätt enligt lagförslaget anges den ha som kan anses taleberättigad med stöd av unionsrätten. Denna krets är inte klart avgränsad och utredningen hänvisar en i denna fråga tveksam svensk domstol till att begära EU-domstolens förhandsavgörande i saken. Om det vore möjligt skulle förstås en tydligare definition av talerätten i lagen vara önskvärd.

Om en kommun utgett otillåtet stöd är det enligt förslaget kommunen som ska återkräva stödet, inte staten, vilket också enligt stadsledningskontoret är korrekt. Syftet med de EU-rättsliga bestämmelserna är att konkurrensläget ska återställas. Lagförslaget innehåller inte heller sanktionsregler mot kommuner som inte uppfyller återkravsskyldigheten. Med beaktande av syftet med bestämmelserna anser stadsledningskontoret att även detta är riktigt.

Utredningen förslår ingen tillsynsmyndighet för lagens efterlevnad, vilket stadsledningskontoret instämmer i. Redan nu, utan den föreslagna lagen, har medvetenheten om att en kommunal åtgärd kan innebära otillåtet statsstöd enligt kontoret successivt ökat inom kommunerna. Färre beslut i framtiden borde därför ha anledning att ifrågasättas utifrån ett statsstödsperspektiv. Stadsledningskontoret anser dock att en central informationsfunktion för statsstödsfrågor vid någon statlig myndighet borde inrättas.

Revisorsintyg

I lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m m (transparenslagen) finns bestämmelser om redovisning och revisorsintyg som syftar till att ge EU-kommissionen insyn i de finansiella förbindelserna mellan framförallt det allmänna och offentliga företag. Stadsledningskontoret har inga synpunkter på det tillägg som utredningen föreslår om att revisorsgranskningen ska vara översiktlig.

Självkostnadsprincipen

Enligt kommunallagen får kommunen inte ta ut högre avgifter än som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som kommunen tillhandahåller. Då denna självkostnadsprincip ifrågasatts ur ett konkurrensrättsligt perspektiv när kommuner bedriver näringsverksamhet har utredningen haft i uppdrag att överväga om ett undantag ska göras från principen i dessa fall. Senast ett undantag från principen gjordes var i lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag, där det stadgas att verksamheten ska bedrivas enligt affärs-

mässiga principer. Utredningen stannar vid att inget undantag görs. Stadsledningskontoret delar SKL:s inställning som redovisas i utredningen, att självkostnadsprincipen bör utredas med ett bredare perspektiv, bla i ett EU-rättsligt sammanhang med reglerna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, men också med beaktande av de regionala skillnader som föreligger nationellt.